

börje sandén

Från: "börje sandén" <ukf@ukforsk.se>
Till: "Börje Sandén" <ukf@ukforsk.se>
Skickat: den 24 november 2011 08:35
Ämne: Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut Digitalt Nyhetsbrev 2011-11-24
 Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut
 Digitalt Nyhetsbrev nov. 2011

Lörd 3 dec. Bro Centrum Brohuset Från Klockan 11

Kulturmarknad och Julmarknad***I år utökas kulturinslagen***

Hembygdsföreningen i Bro och Forskningsinstitutet medverkar i Brohuset.

Gudrun Sandéns Historiska bildvävar visas i *Bibliotekets skyltfönster från 12 nov.*

Föredragstider: Biblioteket, Lörd 3 dec

11.30–12.00 Skvaller från 1700-talet, händelser ur Bro häradsprotokoll med Gudrun Sandén

12.00-12.30 Rikshistoria på hemmaplan, historiska bildvävar med Börje Sandén.

12.30-13.00 Om Kvistabergs observatorium och amatörastronomen Nils Tamm av Göran Henriksson

13.00-13.30 Teatern ni minns, gamla teaterminnen från Bro, kom och dela med dig av dina minnen, med Sophie Hedin

13.30-14.00 Om Kvistabergs observatorium och amatörastronomen Nils Tamm av Göran Henriksson

14.00-14.30 Skvaller från 1700-talet, händelser ur Bro häradsprotokoll med Gudrun Sandén

14.30-15.00

Rikshistoria på hemmaplan, historiska bildvävar med Börje Sandén.

*****

Fler iakttagelser vid läsning av Adam av Bremens geografiska
 beskrivningen av vårt land - artikel 2

Några frågor på tal om Adam av Bremens latinska beskrivning av vårt land.

- _ Är det förenligt med god *översättning* att hoppa över vissa latinska ord i originalets text?
- _ Är det någon betydelseskilnad mellan *översättning* och *tolkning*?
- _ Är det språkforskaren eller historikern som bestämmer på vilket sätt innehållet skall *överföras* till svenska?

I vårt exempel i denna andra artikel diskuteras ovanstående frågor

därför att ett par åsidosatta latinska ord ger en annan betydelse åt innehållet

därför att dessa åsidosatta ord gör det möjligt att välja en annan *översättning* av ett tredje ord, varefter en helt annan *tolkning* av textens innebörd blir möjlig.

Till det anmärkningsvärda hör också att boken både på titelsidan och i Introduktionen kallas *översättning* trots att man inte hemlighåller att det är en *tolkning*..

Historien är alltid en bedömning av historiska händelser.

Bedömarna, dvs historieskrivarna, formulerar sina forskningsresultat efter ett antal iakttagelser.

Det kan vara nya sådana, eller iakttagelser, som av någon anledning värderas på ett annat sätt än tidigare. Historiens gång – eller snarare tidens gång - ger därför ständigt exempel på omvärderingar. Den som lyckats skapa sig ett mer allmänt förtroende som historieskrivare blir den som för en längre eller kortare tid bestämmer innehållet i historien.

I artikeln diskuteras bl.a. forskarvärldens åsikter om *Adam av Bremens trovärdighet* när det gäller geografiska upplysningar. Mina studier visar tillsvdare, att Adams text bär på stor kunskap om de geografiska förhållandena i Sverige, men kunskapen kan i några fall bli ännu tydligare om man kritiskt granskar och prövar olika översättningar av Adams latinska text. Det är de eventuella alternativen som sedan skall värderas och tolkas av historiker, arkeologer och andra med god kunskap om den aktuella perioden. Allteftersom personer med god kunskap i latin minskar så ökar faran för misstolkningar. Bedömarna av en text måste få veta så exakt som möjligt, vad texten egentligen berättar för oss, även om den inte skulle vara elegant formulerad. I slutet av förra artikeln använde jag Adams egna ord om hans försök att uttrycka vad han menat. "Det är nämligen bättre, som den helige Hieronymus säger, att säga sanningen på ett oskickligt sätt än att vältaligt frambära vad som är lögnaktigt" (I:61). De verkar som om Adam anat, att vi tusen år senare skulle få problem med att förstå honom. De två exempel som jag kommer att redovisa i artikeln är tydliga uttryck härför.

Rolf Torstendahl, nyligen pensionerad professor, har formulerat tänkvärda ord i sin lärobok om "historia som vetenskap". Det gläder mig mycket, när han i sin memoarbok år 2011 säger, att han bl.a. "ser historien som problemlösning". Jag tycker verkligen att vi fått problem, som borde lösas. I varje fall innan någon som är väl bevandrad i latin, historia, geologi och kartografi övertygat mig om motsatsen.

Någon kanske redan har funnit en annan lösning, som kan ligga till grund för vidare diskussioner?

Ovanstående kan ses som inledningen till artikel nr 2, i vilken jag kommer att analysera vissa delar av 1984 års översättning, eftersom jag funnit att innehållet ej fullt ut speglar latinets formulering. Inledningsvis nämnde jag att vissa latinska ord utelämnats vid översättningen. I marginalen har språkforskaren Svenberg en hänvisning till en not i vilken man förväntar sig en förklaring på utelämnandet. Notens följande lydelse: "Hur Adam uppfattar Birka och dess läge diskuteras närmare av Nyberg och Hallencreutz på sidorna .....". Där finns emellertid ingenting om att ord utelämnats. Bara en upplysning om att Adams felaktigheter rättas till om man ändrar på väderstrecken. Varefter man på flera sidor bygger upp sin egen modell av Skandinavien. Den modellen diskuterade jag utförligt i artikel nr 1. I själva verket hänvisar Svenbergs not till ett helt annat ställe i texten, där förvisso även också Mälaren och Birka diskuteras. De uteslutna orden kan man bara finna om man har den latinska texten framför sig.

Hela artikeln finns i **bifogade filen**. Den bör också kunna [läsas direkt från hemsidan med denna länk](#). Erfarenheten visar att det finns anledning att då och då uppdatera texterna i ett sådant här forskningsprojekt. Förändringar i texten läggs successivt in i ovan angivna länk.

Börje Sandén 2011-11-24

Länk till [artikeln 1](#) i [Nyhetsbrev 2011:3](#)

Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut

bildat 1987

c/o Börje Sandén, Målarvägen 19, 197 30 Bro

tel 08-582 405 15 även 08-582 413 55

ukf@ukforsk.se pg 27 58 94-4

<http://www.ukforsk.se/> sedan 1996

org.nr 813200-3800